

Силабус дисципліни «Сучасні економічні теорії в транзитивній економіці»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

120 годин · 4 кредити ЄКТС · 4 змістовних модулі · Підсумковий
контроль: іспит

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Сучасні економічні теорії в транзитивній економіці

Спеціальність: **123** Комп'ютерна інженерія

Освітні програми: Фінанси, банківська справа та страхування в управлінських інформаційних системах і технологіях;
Облік і оподаткування в управлінських інформаційних системах і технологіях

Ступінь: Бакалавр · **Підсумковий контроль:** Іспит

120

Годин

загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС

відповідно до стандарту

4

Модулі

змістовних блоки курсу

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації в економічному та соціально-технологічному контексті: виявлення суттєвих даних, порівняння альтернативних теоретичних підходів, формування обґрунтованих висновків і власної аргументованої позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки аналітичних оглядів, презентацій і дослідницьких проектів. Здатність до усної та письмової комунікації з використанням категоріального апарату сучасних економічних теорій, аргументованого викладу наукових концепцій, оформлення звітів, аналітичних записок і рефератів. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність до командної роботи при аналізі трансформаційних процесів в економіці України. - аналізувати наукову, статистичну та нормативну інформацію про трансформаційні процеси; - критично порівнювати різні теоретичні школи та концепції; - планувати власну дослідницьку діяльність і дотримуватися дедлайнів; - коректно спілкуватися в академічному та міждисциплінарному середовищі; - брати участь у командному аналізі економічних проблем транзитивного суспільства.	Фахові компетентності Розуміння сутності транзитивної економіки, закономірностей ринкової трансформації постсоціалістичних систем та місця України в глобальних економічних процесах. Знання ключових сучасних економічних теорій — неокласичної, кейнсіанської, інституціональної, еволюційної — та їх застосовності до умов трансформаційних економік. Здатність аналізувати макроекономічну динаміку, монетарну та фіскальну політику в транзитивному середовищі. Знання механізмів функціонування фінансових і банківських систем, основ страхування та оподаткування з урахуванням системних змін перехідного типу. - ідентифікувати провідні сучасні економічні теорії та їх методологічні засади; - характеризувати особливості транзитивної економіки України в порівняльному контексті; - пояснювати роль держави, інститутів і ринків у трансформаційному процесі; - застосовувати теоретичні концепції для аналізу фінансових і облікових систем; - оцінювати вплив зовнішніх шоків та євроінтеграційних процесів на трансформацію економіки.	Результати навчання Пояснювати сутність і зміст провідних сучасних економічних теорій, ідентифікувати їх застосовність до аналізу транзитивних економічних систем. Аналізувати тенденції макроекономічної динаміки, монетарної та фіскальної політики в умовах трансформації. Характеризувати інституціональні та структурні зміни в економіці України, зокрема у фінансово-банківській сфері, системі оподаткування та обліку. Застосовувати теоретичні підходи для критичної оцінки реформ та економічної політики в транзитивному суспільстві; орієнтуватися у нормативно-правовій базі у сфері фінансів, оподаткування та інформаційно-управлінських систем. - пояснювати теоретичний зміст економічних шкіл і напрямів сучасної науки; - аналізувати трансформаційні процеси на макро- та мікроекономічному рівнях; - оцінювати ефективність інституційних реформ і змін у фінансовій системі; - застосовувати сучасні теоретичні підходи до вирішення практичних економічних завдань; - використовувати наукові джерела та інформаційні ресурси для формування обґрунтованих висновків.
---	---	--

Теоретичні засади сучасної економічної науки

Тема 1.1

Предмет і методологія сучасних економічних теорій. Еволюція економічної науки, основні наукові школи та їх концептуальні відмінності. Позитивна та нормативна економіка. Роль економічної теорії у формуванні економічної політики.

Тема 1.2

Неокласична та кейнсіанська парадигми: ринкова рівновага, роль держави в економіці, сукупний попит і пропозиція. Неокейнсіанство та новий кейнсіанський синтез. Монетаризм і фіскальна теорія рівня цін.

Тема 1.3

Інституціональна та еволюційна теорії. Стара та нова інституціональна економіка, теорія трансакційних витрат, права власності. Еволюційна економіка Шумпетера та сучасний неошумпетеріанський напрям.

Тема 1.4

Поведінкова економіка та економіка добробуту. Обмежена раціональність, ментальні моделі, nudge-теорія. Виміри суспільного добробуту, теорія суспільного вибору та провали ринку.

Транзитивна економіка: теорія та особливості трансформації

Тема 2.1

Концепція транзитивної (перехідної) економіки: сутність, критерії, типологія. Трансформація постсоціалістичних систем. Теорії «шокової терапії» та поступових реформ. Порівняльний аналіз моделей трансформації.

Тема 2.2

Інституційні перетворення в транзитивній економіці. Роль формальних і неформальних інститутів у процесі трансформації. Приватизація, дерегуляція та лібералізація як ключові складники реформ. Теорія залежності від траєкторії розвитку (path dependency).

Тема 2.3

Макроекономічна динаміка в перехідний період. Трансформаційний спад, відновлення та зростання. Інфляція, безробіття та бюджетна нестабільність в умовах трансформації. Моделі макроекономічної стабілізації.

Тема 2.4

Особливості транзитивної економіки України. Етапи ринкової трансформації, структурні диспропорції, тіньова економіка та корупція. Вплив зовнішніх шоків на трансформаційний процес. Євроінтеграційний вектор як чинник сучасної трансформації.

Монетарна система, фінанси та банківництво в транзитивній економіці

Тема 3.1

Грошово-кредитна теорія та монетарна політика в умовах трансформації. Сучасні концепції грошей, теорія монетарного трансмісійного механізму. Таргетування інфляції та незалежність центрального банку. Досвід НБУ в умовах трансформації та воєнного часу.

Тема 3.2

Фінансова система та банківський сектор у транзитивних економіках. Теорії фінансового посередництва, розвитку фінансових ринків, банківська реструктуризація. Управлінські інформаційні системи у фінансовій сфері.

Тема 3.3

Страховання та управління ризиками в умовах транзитивної економіки. Теорія ризику та невизначеності, асиметрична інформація, ринок страхових послуг. Цифровізація страхового ринку та InsurTech-рішення в управлінських системах.

Тема 3.4

Фіскальна теорія та податкові системи в транзитивних економіках. Теорії оподаткування (Лаффер, оптимальне оподаткування), бюджетний федералізм, фіскальна консолідація. Інформаційні технології в системах оподаткування та обліку.

Сучасні тенденції: цифровізація, глобалізація та стале зростання

Тема 4.1

Цифрова економіка: теоретичні засади та вплив на транзитивні системи. Платформна економіка, мережеві ефекти, цифрові блага. Цифровізація публічного управління та управлінських інформаційних систем. Blockchain, FinTech та їх роль у трансформації фінансового сектору.

Тема 4.2

Теорії економічного зростання та структурних змін в умовах глобалізації. Нова теорія зростання (Ромер, Лукас), людський капітал і знання як чинники розвитку. Глобальні ланцюги вартості та позиція транзитивних економік у міжнародному поділі праці.

Тема 4.3

Концепції сталого розвитку та зеленої економіки. Теорія зовнішніх ефектів, кліматична економіка, вуглецеве ціноутворення. Цілі сталого розвитку ООН та їх імплементація в умовах транзитивних країн з урахуванням євроінтеграційних вимог.

Тема 4.4

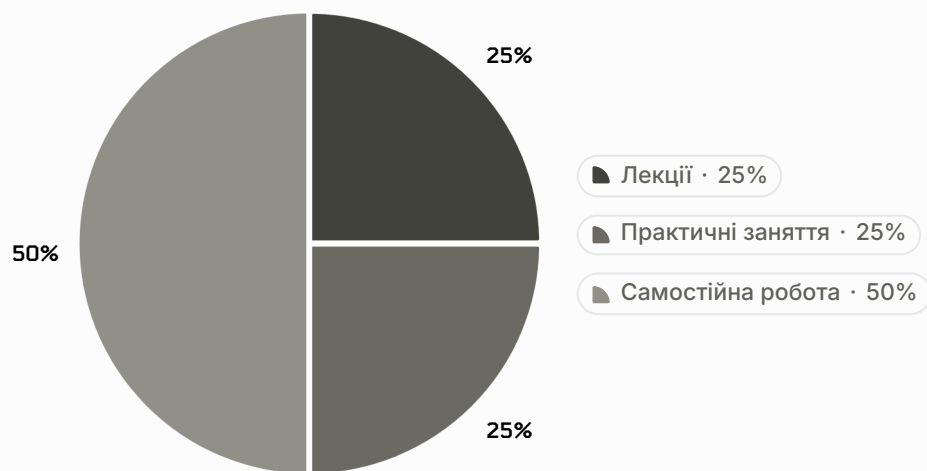
Економічна безпека та антикризове управління в транзитивній економіці. Теорії кризи та економічних циклів. Заходи антикризової та реконструктивної економічної політики. Повоєнне відновлення України: теоретичні моделі та практичні підходи.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Предмет і методологія	2	2	4
	Тема 1.2 — Неокласика та кейнсіанство	2	2	4
	Тема 1.3 — Інституціональна теорія	2	2	4
	Тема 1.4 — Поведінкова економіка	2	2	3
Модуль 2	Тема 2.1 — Концепція транзитивної економіки	2	2	4
	Тема 2.2 — Інституційні перетворення	2	2	4
	Тема 2.3 — Макроекономічна динаміка	2	2	4
	Тема 2.4 — Транзитивна економіка України	2	2	3
Модуль 3	Тема 3.1 — Монетарна політика	2	2	4
	Тема 3.2 — Фінансова система та банки	2	2	4
	Тема 3.3 — Страхування та ризики	2	2	3
	Тема 3.4 — Фіскальна теорія та оподаткування	2	2	3
Модуль 4	Тема 4.1 — Цифрова економіка	2	2	3
	Тема 4.2 — Зростання та глобалізація	2	2	3
	Тема 4.3 — Сталий розвиток	2	2	3
	Тема 4.4 — Економічна безпека та відновлення	2	2	3
Разом		32	32	56

 Загальний обсяг: **120 годин = 4 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу. Лекції — 30 год., практичні — 30 год., самостійна робота — 60 год.

Примітки до розподілу часу

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год.):** системне подання теоретичного матеріалу з економічних теорій та транзитивних процесів
- **Практичні (30 год.):** відпрацювання навичок аналізу, розв'язання задач, кейс-стаді
- **Самостійна робота (60 год.):** поглиблене вивчення, підготовка завдань та до іспиту

□ Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти розвивають навички самостійного економічного аналізу.

Самостійна робота студентів

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками із сучасних економічних теорій і транзитивної економіки (Петруня, Задоя, Радіонова, Мащенко та ін.), науковими монографіями та статтями у фахових виданнях. Студент має вміти конспектувати ключові положення, виділяти головні концепції та визначення, порівнювати підходи різних теоретичних шкіл до трактування трансформаційних процесів, формувати короткі узагальнення за темами курсу.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів Національного банку України (bank.gov.ua), Міністерства фінансів (mof.gov.ua), Державної служби статистики (ukrstat.gov.ua), Міністерства економіки (me.gov.ua), Верховної Ради України (zakon.rada.gov.ua). Аналіз міжнародних баз даних МВФ, Світового банку та ЄБРР щодо показників трансформаційних економік. Результат — розвиток навичок роботи з офіційними джерелами та формування інформаційної та аналітичної грамотності.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань із порівняльного аналізу теоретичних підходів до трансформаційних процесів; дослідницьких завдань щодо оцінки ефективності монетарних і фінансових реформ в Україні; творчих завдань — підготовка есе, аналітичних записок, міні-досліджень з актуальних питань цифровізації та сталого розвитку в умовах транзитивної економіки. Очікуваний результат — уміння застосовувати теорію на практиці, критично аналізувати реальні економічні процеси та обґрунтовувати висновки.

Підготовка до занять та іспиту

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання теоретичних концепцій та алгоритмів розв'язання аналітичних завдань; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів, визначень і теоретичних концепцій; систематична підготовка до іспиту через повторення матеріалу всіх чотирьох модулів, самооцінку знань та розв'язання типових тестових завдань. Очікуваний результат — готовність до активної роботи на заняттях і успішне складання підсумкового іспиту.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами кожного змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість теоретичних відповідей і глибина розуміння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру.

2

Проміжний контроль

Модульні контрольні роботи — комплексні завдання, що охоплюють теми кожного змістовного модуля (теоретичні питання, аналітичні задачі, аргументовані есе або порівняльний аналіз концепцій). Оцінюються повнота відповіді, коректність аналізу та обґрунтованість висновків.

3

Підсумковий контроль — Іспит

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — комбінована: тестування та відкриті теоретичні запитання. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС.

Методи викладання

Підходи до навчання

Викладання дисципліни «Сучасні економічні теорії в транзитивній економіці» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише ґрунтовної теоретичної бази, а й аналітичних і дослідницьких компетентностей, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері фінансів, банківської справи, страхування та обліку в умовах інформаційно-управлінських систем і технологій. Такий підхід сприяє глибшому розумінню трансформаційних процесів та розвитку критичного економічного мислення.

Лекції Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів з досвіду транзитивних економік; студенти ведуть конспекти та формулюють уточнювальні запитання.	Кейс-стаді Аналіз реальних ситуацій трансформації економічних систем (досвід України, країн ЦСЄ, ринкових реформ); студенти виявляють проблему, застосовують теоретичні концепції та обґрунтовують висновки.	Аналітичні задачі Вправи з порівняльного аналізу макроекономічних показників, оцінки ефективності монетарної та фіскальної політики, моделювання трансформаційних процесів; відпрацювання аналітичних алгоритмів.
Дискусії Обговорення актуальних проблем транзитивної економіки України (реформи, євроінтеграція, цифровізація, повоєнне відновлення); розвиток критичного мислення та навичок аргументації.	Робота з нормативними документами Опрацювання законодавства у сфері фінансів, оподаткування, банківської діяльності та публічного управління; формування навичок роботи з правовою та регуляторною базою.	Самостійне дослідження Підготовка аналітичних записок, міні-досліджень і презентацій за обраними темами транзитивних процесів; розвиток навичок самостійного пошуку, критичної оцінки та систематизації наукової інформації.
Тестування та опитування Перевірка рівня засвоєння теоретичного матеріалу після кожного модуля; підготовка до підсумкового іспиту через формування навичок чіткого і лаконічного формулювання відповідей.		
 Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійними програмами спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» (ОП «Фінанси, банківська справа та страхування в UICIT» та «Облік і оподаткування в UICIT»).		

Рекомендована література та ресурси

1. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс : навч. посіб. [Електронне видання]. 6-те вид., переробл. і доп. — Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. — 265 с.
2. Радіонова І. Ф., Котенок Д. М. Макроекономіка : підручник [Електронне видання]. — Київ : КНЕУ, 2025. — 335 с.
3. Непран А. В., Шевченко І. Ю. (ред.) Економіка підприємства : підручник. У 3 т. Т. 1. — Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2024.
4. Мащенко М. А., Бріль М. С., Кліменко О. М. та ін. Економічна теорія : навч. посібник для самостійної роботи студентів [Електронний ресурс]. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022.
5. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник. — Житомир : Університет «Полісся», 2024. — 317 с.
6. Шубала О. М., Рудь Н. Т., Дзямулич М. І. Економіка та управління персоналом: курс магістра : навч. посіб. — Луцьк : Надстир'я, 2024. — 344 с.
7. Якименко І. Л., Петрашко Л. П. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти : підручник. — Київ : НУХТ, 2022. — 337 с.
8. Чередніченко О. О., Мірзоєва Т. В., Степасюк Л. М., Томашевська О. А. Економіка розвитку : навч. посіб. — Київ : Компрінт, 2022. — 405 с.
9. Єршова О. О., Гончаренко І. М. Сучасні моделі управління розвитком бізнесу: сутність, види, інноваційні бізнес-моделі. Журнал стратегічних економічних досліджень. — 2022. — № 2(7). — С. 75.
10. Ющишина Л. О. Управління ресурсами та витратами: курс лекцій. — Луцьк : Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. — 103 с.
11. Becker T., Eichengreen B., Gorodnichenko Y., Guriev S. et al. Post-War Macroeconomic Framework for Ukraine. — London : CEPR Press, 2023. — URL: <https://cepr.org/publications/books-and-reports/post-war-macroeconomic-framework-ukraine>
12. Віляк Т. О., Бірюченко С. Ю., Бужимська К. О. та ін. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум : навч. посіб. — Житомир : Житомирська політехніка, 2023. — 280 с.
13. Степасюк Л. М., Якимовська А. В. Методичні вказівки для виконання практичних завдань з дисципліни «Економіка підприємства». — Київ : НУБіП України, 2024.
14. Закон України «Про Національний банк України» (чинна редакція). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
15. Закон України «Про банки і банківську діяльність» (чинна редакція). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
16. Закон України «Про страхування» (чинна редакція). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-21>
17. Податковий кодекс України (чинна редакція зі змінами). — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
18. Офіційний сайт Національного банку України. — URL: <https://bank.gov.ua/>
19. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. — URL: <https://mof.gov.ua/>
20. Офіційний сайт Державної податкової служби України. — URL: <https://tax.gov.ua/>
21. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
22. Офіційний сайт Міністерства економіки України. — URL: <https://me.gov.ua/>
23. Державна служба статистики України. — URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
24. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
25. Журнал «Економіка та суспільство» (електронне видання). — URL: <https://economyandsociety.in.ua/>
26. IMF Country Reports. Ukraine. — URL: <https://www.imf.org/en/countries/UKR>
27. World Bank Open Data. Ukraine. — URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>